

NOUTATEA, VALOAREA ȘTIINȚIFICĂ ȘI PRACTICĂ ÎN CERCETĂRILE PEDAGOGICE

PANICO Vasile,

prof. universitar, dr. în pedagogie,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,

ORCID: 0000-0002-4431-1770, e-mail: panicovasile@gmail.com

Rezumat. În lucrare se examinează și se caracterizează relațiile dintre noutatea, valoarea științifică și practică a cercetării. O atenție specifică se acordă criteriilor de evaluare a produselor cercetării. Criteriile evaluării noutății științifice sunt: concretizarea, completarea și transformarea. Valoarea științifică se caracterizează prin următoarele criterii: perspectivitatea dovada/argumentarea și conceptualizarea.

Criteriile valorii practice denotă faptul, că noutatea și valoarea științifică influențează benefic asupra procesului educațional. În lucrare se examinează limitele de aplicare a produselor cercetărilor pedagogice.

Cuvinte-cheie: noutatea științifică, valoarea teoretică și practică a cercetării, criteriile de evaluare a produselor cercetării, limitele de aplicare a produselor cercetării.

Abstract. The article looks at and characterizes the relationships between novelty, scientific value, and practical value of research. Particular attention is paid to the criteria for assessing research products. The criteria for assessing scientific newness are concretization, completion, and transformation.

Scientific knowledge is characterized by the following criteria: prospective evidence/argument and conceptualization. The practicality criteria indicate that novelty and scientific value have a beneficial influence on the educational process. The paper explores the limitations of the application of educational research products.

Keywords: scientific novelty, theoretical and practical value of research, evaluation criteria of research products, limits of application of research products.

Introducere

Tema de cercetare necesită să fie actuală științific, concretă, să corespundă exigențelor practicii educaționale și accesibilă pentru pedagogul cercetător. Evaluarea lucrărilor științifice se realizează conform unui set de criterii realizabili diagnosticării. La rândul său criteriile necesită să fie supuse descrierii standardizate. În evaluarea lucrărilor științifice se aplică următoarele criterii: actualitatea, noutatea și originalitatea științifică, valoarea științifică și practică a lucrării ș. a. În selectarea criteriilor de calitate este benefic de reieșit din exigențele/necesitățile științei și posibilitățile de realizare a produselor cercetării în practica educațională [5].

Criteriile actualității temei de cercetare demonstrează necesitatea studierii temei pentru dezvoltarea teoriei și practicii educaționale. În actualitate se caracterizează contradicțiile dintre necesitățile sociopractice și mijloacele de soluționare ale lor. Pedagogul cercetător are menirea de a

demonstra, că tema nominalizată în științele educației este puțin sau la un nivel scăzut examinată. De regulă în științele pedagogice actualitatea temei de cercetare se formulează după următorul algoritm. În științele pedagogice tema nominalizată este puțin/la un nivel scăzut examinată....*dovadă*. Rezultatele cercetării vor influența pozitiv la/în soluționarea următoarelor dificultăți practice....*de nominalizat*. Examinarea temei de cercetare va contribui la schimbarea sau modificarea viziunilor/conceptelor referitor la unele sau mai multe chestiuni de ordin pedagogic....*de nominalizat*. Studiul nominalizat va deschide noi perspective pentru investigațiile practice.....*de specificat*.

Polonskii V. M. susține și demonstrează că este suficient de aplicat 3-4 criterii în evaluarea cercetărilor științifice din domeniul științe ale educației. Această afirmație este discutabilă din câteva puncte de vedere: a) prin aplicarea unui număr redus de criterii este foarte dificil de evaluat în mod amplu și deplin procesul și produsul studiilor pedagogice; b) în evaluarea cercetărilor teoretice și istorice numărul criteriilor poate fi relativ redus; c) este necesar de ținut cont de tipul lucrărilor științifice (teoretice, teoretico-practice, interdisciplinare, practice, istorice, comparative etc.); d) toate cercetările pedagogice înglobează în sine produse generale și specifice; e) cercetările interdisciplinare posedă un număr mai mare de componente care necesită să fie evaluate sub aspectul/aspectele științelor cointeresate. Polonskii V. M. susține faptul, că toate cercetările pedagogice pot fi evaluate sub trei criterii de bază. Aceste criterii sunt: noutatea științifică, valoarea teoretică și valoarea practică a cercetării. Criteriile nominalizate sunt aplicabile pentru toate tipurile de cercetări pedagogice [5].

Esența cercetărilor pedagogice constă în obținerea *noutății științifice*. Elementele sau componentele noutății științifice însoțesc tot parcursul lucrării, toată activitatea pedagogului cercetător: determinarea actualității temei de cercetare; stabilirea obiectului și scopului de investigație; formularea ipotezei și obiectivelor, analiza surselor științifice, proiectarea și realizarea experimentului pedagogic ș. a. Pedagogul cercetător în mod mintal își proiectează produsele sau cunoștințele probabile care pe parcursul investigației urmează să fie obținute [4].

Prin eficiența formulării temei, actualității științifice și practice, problemei și obiectului de cercetare în mare măsură depinde formularea noutății și inovației științifice, valorii teoretice și practice a cercetării.

Noutatea științifică trebuie să fie conținutală și poate fi formulată astfel:

- S-a redefinitîn ce constă?
- Au fost determinate condițiile obiective și subiective.....de nominalizat grupele sau condițiile de bază.
- Au fost determinate abordările conceptuale în dezvoltarea personalitățiicare?
- Au fost stabilite relațiile legitime și condiționate.....care?.....de nominalizat.

Criteriile noutății științifice. Elementele noutății științifice se prezintă sub formă de legități, concepte, relații reciproce și condiționate, principii și reguli, ipoteze și reflectă perspectivele posibile de aplicare a lor pentru soluționarea a noi probleme de cercetare [4]. Valoarea posedă acele cercetări în cadrul cărora au fost obținute noi rezultate/produse teoretice și practice. Astfel de cercetări asigură știința și practica pedagogică cu un sistem de informații necesare referitor la optimizarea procesului educațional. După completitudinea și profunzimea conceptuală valoarea teoretică poate fi plasată pe trei nivele.

Nivelul concretizării. Rezultatele obținute *clarifică și concretizează* unele cunoștințe, concepte teoretice și practice referitor la educație și instruire, managementul educațional, istoria pedagogiei, metodicile pe obiecte etc.

Nivelul completării. Rezultatele cercetării *extind sugestiile/ideile teoretice și practice* în domeniul științelor educației. Produsele obținute deschid noi aspecte ale problemei de cercetare care anterior n-au fost cunoscute.

Nivelul transformării se caracterizează prin noi abordări, prin depistarea și formularea de noi concepte în domeniul educației și instruirii, care anterior nu au existat în științele pedagogice. Se modifică/schimbă opiniile, se înaintează o nouă abordare care radical se deosebește de cele precedente (o nouă viziune științifică). La nivelul transformativ de regulă noutatea este recunoscută de către mediul academic și argumentată în calitate de adevăr științific. Noutatea implementată și aprobată în cadrul experimentului pedagogic corespunde adevărului științific și este acceptată de către agenții educaționali.

Noutatea științifică completează, schimbă/modifică pozitiv conceptele teoretice existente în științele pedagogice și prin includerea de noi elemente/componente în prevederile normative referitor la conținutul educației, principiile și regulile, metodele, procedeele și formele de educație. La nivel transformativ rezultatele cercetării înaintează noi concepte/idei teoretice și normative în conținutul, principiile, metodele și formele de educație.

Valoarea teoretică a rezultatelor cercetării reprezintă un criteriu prin care se stabilește influența produselor obținute asupra paradigmatelor, conceptelor, ideilor, metodelor de investigație prezente în științele educației. Acest criteriu caracterizează schimbările, interpretările teoretice realizate în baza produselor obținute și sintetizează în sine *noutatea, perspectivitatea, dovada și conceptualizarea*.

Valoarea teoretică exprimă/reflectă nivelul ideilor conceptuale înaintate pentru susținere, plenitudinea/deplinătatea argumentării lor și răspunde la întrebarea dacă sau în ce măsură aceste prevederi poartă caracter de concept/concepte depline și viabile, iar concluziile științifice de bază își găsesc aprobare experimentală. Toate cercetările pedagogice conțin în sine în mod obligatoriu componenta conceptuală.

Un criteriu de bază/esențial care demonstrează calitatea investigațiilor pedagogice îl reprezintă *perspectivitatea*. *Perspectivitatea valorii teoretice înseamnă*: a) posibilitatea de dezvoltare sau modificare a conceptelor existente în științele pedagogice și interrelația lor cu alte concepte pedagogice și alte științe; b) aplicativitatea în practica educațională a conceptelor determinate sau elaborate prin construirea de noi principii și reguli, metode și procedee, conținuturi și forme de educație; c) posibilitatea elaborării recomandărilor metodice. Valoarea teoretică dă răspuns la întrebarea. În ce măsură ideile/conceptele înaintate pentru susținere deschid noi perspective pentru alte cercetări din domeniul științe ale educației? Rezultatele/produsele obținute creează condiții favorabile de aplicativitate în soluționarea a noi probleme științifice și practice. Unele prevederi conceptuale posedă areal influențabil destul de redus sau se „autoconservează” în limitele predării-învățării unei teme sau modul. Acest fapt este caracteristic pentru unele cercetări din metodicile pe obiecte.

Valoarea teoretică se manifestă sub diverse forme: a) rezultatele cercetării contribuie la soluționarea unei noi probleme care anterior nu a fost soluționată sau a fost soluționată parțial; b) oferă posibilități de a explica și prevedea apariția a noi fapte și relații legitime și condiționate educaționale; c) deschide posibilități favorabile de a elabora noi modele teoretice și abordări a fenomenelor educaționale; d) servește în calitate de reper în luarea deciziilor referitor la proiectarea și organizarea benefică a procesului educațional.

În dependență de gradul de influență a valorii teoretice asupra dezvoltării științelor pedagogice se evidențiază două nivele:

- *Nivelul general pedagogic*. Valoarea teoretică posedă influențe majore asupra *problemelor generale pedagogice*. Acest fapt este caracteristic pentru produsele teoretice care schimbă/modifică preponderent/substanțial viziunile/conceptele teoretice de ordin general prezente în științele pedagogice, care reprezintă „carcasul”, pilonul/pilonii de bază al mai multor științe pedagogice.

Nivelul general pedagogic al valorii teoretice posedă acele cercetări care influențează în mod direct sau indirect asupra a mai multe științe pedagogice. Ele contribuie la formarea prevederilor/conceptelor teoretice și metodologice generale. Nivelul valorii teoretice nominalizat poartă caracter condiționat. În determinarea valorii teoretice a cercetărilor fundamentale este necesar de răspuns la următoarele întrebări de bază: Care sunt ideile conceptuale de bază obținute? Către care clasă de cunoștințe se referă aceste produse? Asupra cărui domeniu pedagogic ele au/posedă influență? Care sunt relațiile dintre valoarea teoretică și a noutatea științifică? Care sunt perspectivele practice ale produselor teoretice?

Nivelul general pedagogic posedă următoarele caracteristici: a) rezultatele cercetării reprezintă un sistem de noi concepte, idei, relații legitime care anterior nu existau în științele educației. Produsele teoretice schimbă semnificativ viziunile prezente în domeniul științe ale

educației; b) produsele cercetării deschid noi perspective pentru realizarea cercetărilor practice; c) în baza studiului analitic a fost elaborat și demonstrat un nou model pedagogice. Modelul elaborat a fost validat experimental.

• *Nivelul disciplinar* al valorii teoretice posedă acele studii care aduc un aport considerabil în dezvoltarea unei științe pedagogice particulare: didactica; teoria educației; teoria curriculumului; managementul educațional, istoria pedagogiei etc.

Valoarea teoretică este determinată de amploarea/vastitatea răspunsului la următoarele întrebări: a) în ce concepte, domenii științifice pedagogice se produc schimbări intenționate și orientate spre dezvoltarea și completarea științelor educației?; b) ce cunoștințe/idei sau concepte noi au fost obținute în limitele obiectului de cercetare?; cum relațiile legitime și condiționate, abordările, metodele și procedeele evidențiate în teză *aprofundează, largesc, demonstrează, argumentează insolvența unor sugestii/idei existente* în teoria și practica educațională?; care noi noțiuni au fost incluse în conceptele științifice existente?; care perspective științifice și practice se deschid în baza rezultatelor obținute?

Valoarea teoretică a cercetării constă în faptul, că sugestiile și concluziile permit de a pătrunde în esența, structura și relațiile fundamentale caracteristice procesului educațional sau a unor componente/conținuturi educaționale de ordin moral, intelectual și pot servi în calitate de baze teoretice în construirea altor componente/conținuturi ale educației, în determinarea relațiilor reciproce sau condiționate dintre ele. Valoarea teoretică reprezintă un sistem de sugestii/idei care își găsesc utilizare în practică.

Criteriile valorii practice denotă faptul, că noutatea și inovația științifică influențează pozitiv/benefic asupra procesului educațional. Criteriile valorii practice sunt deferite și se află în raport cu domeniul de cercetare. Astfel, în cercetările didacticii generale, teoriei educației, managementului educațional se oferă indicații/recomandări învățătorilor, metodiștilor, elevilor, părinților etc. *În ce scop pot fi utilizate rezultatele practice obținute?* Pentru elaborarea și modificarea curriculumului, manualelor, recomandărilor metodice, ghidurilor, proiectarea și realizarea relațiilor interdisciplinare, elaborarea cursurilor opționale, formarea continuă a cadrelor didactice, proiectarea și realizarea procesului educațional formal, nonformal și informal.

Valoarea practică reprezintă posibilitatea de aplicare a rezultatelor cercetării pentru soluționarea unor sarcini/probleme practice concrete (sporirea însușitei elevilor; dezvoltarea motivelor de învățare; formarea culturii pedagogice la părinți, depășirea absenteismului școlar). *Rezultatele practice* a cercetărilor pot fi prezentate sub mai multe forme: manuale, recomandări metodice, ghiduri, programe analitice. *Arealul/diapazonul sau limitele* implementării rezultatelor practice ale cercetării: să fie utilizate în una sau mai multe școli, raion, republică; numărul de utilizatori cointeresați în rezultatele cercetării (elevi, părinți, cercetători, manageri, ministere,

departamente.). Către produsele practice se referă noile metode, procedee, mijloace, forme și conținuturi care pot fi aplicate în practica educațională. Aplicarea practică a rezultatelor/produselor obținute poate fi dovedită prin faptul, că au fost utilizate în elaborarea curriculumului, acte normative, instrucțiuni, ghiduri metodice, suporturi de curs etc.

Limitele aplicative a produselor cercetării. Valoarea teoretică și practică a investigațiilor pedagogice posedă anumite *limite aplicative* în dezvoltarea științelor pedagogice și-n eficientizarea, îmbunătățirea procesului educațional. Semnificația investigațiilor posedă anumite limite teoretice și practice. Ea este caracteristică pentru obiectul concret supus investigării sau unele aspecte ale lui. De regulă, obiectul investigat posedă influențe mai mult sau mai puțin considerabile asupra altor procese educaționale, care pot fi pozitive sau negative.

Limitele de funcționare a obiectului de cercetare este reglementat de principiile și regulile particulare, de conținuturile, metodele și procedeele specifice fenomenului educațional concret. Arealul funcțional larg este în raport cu conceptele fundamentale pedagogice, legitățile, principiile și formele generale ale educației. Funcționalitatea fenomenului educațional supus investigației este permanent influențat de conceptele, legitățile, principiile generale, pe de o parte, și de cele specifice, pe de altă parte.

Fiecare model-ideal elaborat și validat experimental *posedă anumite limite de implementare sociopractice*. În cadrul anumitor limite posibile și condiții educaționale rezonabile toate modelele-ideale elaborate în științele educației și validate experimental aduc un beneficiu în dezvoltarea subiecților educaționali, se fortifică benefic procesul și produsul educațional. Trecerea de limitele utilizatorice favorizează obținerea unor rezultate nedorite, subiectiv „benefice” de o valoare relativ scăzută. Mai mult decât atât în unele cazuri se pot obține unele produse/rezultate educaționale pozitive prin eforturi și-n unități de timp majore. Ca urmare randamentul educațional este de o valoare relativ scăzută. Cu regret foarte puține cercetări academice conțin indicații concrete referitor la limitele aplicării rezultatelor teoretice și practice.

Limitele valorii/semnificației științifice sunt reglate de următorii factori: a) Ce? Cum și-n ce măsură conceptele/ideile identificate, determinate, stabilite sau elaborate de către pedagogul cercetător au contribuit sau contribuie la dezvoltarea teoriilor/paradigmelor teoretice prezente la moment în științele pedagogice? b) În ce măsură și cum valorile științifice elaborate/identificate de pedagogul cercetător inter-influentează cu cele prezente în științele pedagogice? Limitele valorii științifice a investigațiilor *sunt reglementate de obiectul de cercetare*. Influența noului în calitate de produs științific obținut de către cercetător este perceput, observat și demonstrat experimental în cadrul obiectului supus investigației. Pedagogul cercetător trebuie să demonstreze, că obiectul modificat/schimbat reprezintă o nouă viziune, o nouă verigă/ciclu a adevărului științific. Investigația realizată în limitele obiectului cercetării posedă două modalități de interacțiuni: a)

interne, se are în vedere relațiile și interacțiunile dintre elementele/componentele obiectului investigat și b) *externe* – cum și-n ce măsură obiectul investigat și modificat influențează pozitiv/favorabil sau negativ asupra altor fenomene pedagogice? [2].

Limitele semnificației practice sunt perceptibile și se demonstrează prin sporirea sau îmbunătățirea *procesului și produselor educaționale* (a sporit nivelul de formare a atitudinilor de învățare, a sporit însușita elevilor, s-au îmbunătăți relațiile de parteneriat școală-familie etc. și-n ce măsură). *Factorul măsura creșterii randamentului* educațional reprezintă un indice relativ. În cercetările socioumane se identifică anumite tendințe sau progrese de sporire, îmbunătățire a procesului educațional și a rezultatelor obținute. Limitele semnificației practice a cercetărilor pedagogice se află în raport direct cu sistemul de condiții, situații și factorii educaționali de ordin social, pedagogic, psihologic, biogenetic.

În baza cadrului teoretic și praxiologic a modelelor-ideale se elaborează/construiesc noi recomandări, indicații, se elaborează decizii, mecanisme de organizare benefică a practicii educaționale. Acțiunile de elaborare, transformare a modelelor-ideale și a practicii educaționale reprezintă factorul de bază în autorealizarea și satisfacerea motivelor socioumane și personale ale pedagogului cercetător.

Toate cercetările din domeniul științe pedagogice se încheie cu un set de recomandări, îndrumări, indicații pentru agenții educaționali. Normativitatea educațională recomandată necesită să se raporteze la trebuințele/interesele pedagogilor practicieni, managerilor, factorilor de decizie, în caz contrar chiar și atunci când produsele științifice și practice sunt de o înaltă valoare se „autoconservează”, devin nefuncționale pentru majoritatea practicienilor, pentru mediul educațional.

Rezultatele cercetării necesită să se *adapteze și readapteze la conținuturile educaționale practice existente*, să-și găsească locul în sistemul educațional sub formă de elemente noi sau modificate/schimbate care favorizează și îmbunătățește activitatea practică a agenților educaționali. Astfel, produsele cercetărilor pedagogice se transformă în motive, intenții de activitate a pedagogilor practicieni, pe de o parte și a subiecților educaționali, pe de altă parte. Descoperirile științifice necesită să-și găsească *suport realizabil* în practica educațională în limitele conceptelor fundamentale, legităților și principiilor, metodelor, procedeele și conținuturilor, condițiilor și formelor generale ale educației și-n special în limitele posibilităților realității sociopractice [3].

Produsele științifice se transformă sau devin forță motrice a practicii educaționale, iar acțiunile mintale/modelele-ideale se transformă în acțiuni real-practice, dacă ele permanent sunt însoțite de interese/trebuințe/motive semnificative sociopractice și conștientizate valoric de către agenții educaționali. Implementarea produselor științifice permanent necesită să fie însoțite de un sistem de trebuințe/interese sociopractice rezonabile/pozitive și acceptate de mediul educațional.

Concluzii. Rezultatele/produsele cercetării *dezvoltă și completează* conceptele prezente în științele pedagogice, *le completează cu noi elemente (legități, principii și reguli, metode și procedee conținuturi și forme de educație)*. Ideile/produsele teoretice devin funcționale dacă:

- se folosesc pentru elaborarea principiilor și regulilor, conținuturilor, metodelor și procedeelelor, formelor și mijloacelor educaționale;

- se integrează în sistemul de idei/concepte, teorii, paradigme prezente în științele educației, prin aceasta se depistează noi relații dintre produsele științifice create și cele prezente în științele pedagogice, produsele teoretice oferă noi deschideri, direcții și probleme de cercetare.

- semnificația teoretică a cercetării posedă doi vectori obligatorii: dezvoltă sau modifică conceptele teoretice caracteristice domeniului investigat; servește ca bază în elaborarea normativităților practice.

Bibliografie:

1. CRISTEA, S. Dicționar enciclopedic de pedagogie. Volumul I. București: Didactica publishing house, 2015, 831 p. ISBN 978-606-683-295-3
2. PANICO, V. Practica educațională – factor de realizare a investigațiilor pedagogice. În: Acta et Commentationes. Științe ale educației. Chișinău, 2020, nr. 4 (22) Editura UST, p. 122-129, ISSN 1857-0623 E-ISSN2587-3636, Tip B
3. PANICO, V. Teoria și metodologia cercetării. Chișinău: UST, 2022, 127 p. ISBN 978-9975-76-379-0
4. КРАЕВСКИЙ, В. В. Методология педагогики: новый этап. Москва: Издательский центр «Академия», 2006. 400 с. ISBN 5-7695-2876-1
5. ПОЛОНСКИЙ, В. М. Критерии оценки качества фундаментальных и прикладных научно-педагогических исследований. В кн: Методология педагогики в контексте современного знания. Москва, 2016. ISBN 978-5-905736-27-8